

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

© 2016 СЕМИГУЛІНА І. Б.

УДК 332.145

Семигуліна І. Б. Аналіз основних показників соціально-економічного розвитку Полтавської області та її адміністративно-територіальних одиниць

У статті проаналізовано соціально-економічний розвиток Полтавської області та її адміністративно-територіальних одиниць. Полтавська область має досить потужний промисловий та сільськогосподарський потенціал та демонструє вельми високий рівень соціально-економічного розвитку. Розвиток адміністративно-територіальних одиниць Полтавського регіону відбувається більш рівномірно, ніж у Харківській області, де розрив між соціально-економічними показниками та їх динамікою за адміністративними одиницями є досить глибоким. У Полтавській області, навпаки, відхилення основних показників від середніх значень по області менше, а динаміка зміни показників не така стрімка. Внаслідок цього в Полтавській області існує більше точок зростання, ніж у Харківській. Формування та функціонування ефективної системи організації та управління соціально-економічним розвитком на місцевому рівні є одним з пріоритетних завдань проведення реформи децентралізації в Україні. У цьому контексті створення і функціонування самодостатньої територіальної громади, а також точок економічного зростання – як на рівні об'єднаних територіальних громад, так і на регіональному рівні – набуває особливого значення, оскільки стає фундаментом для результативного розвитку територій і країни в цілому.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, адміністративно-територіальні одиниці, нерівномірність, соціально-економічні показники, розвиток територій.

Рис.: 4. **Табл.:** 8. **Бібл.:** 14.

Семигуліна Ірина Борисівна – молодший науковий співробітник відділу проблем розвитку регіональної економіки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пл. Свободи, 5, Держпром, 7 під'їзд, 8 поверх, Харків, 61022, Україна)

УДК 332.145

UDC 332.145

Семигуліна І. Б. Анализ основных показателей социально-экономического развития Полтавской области и ее административно-территориальных единиц

В статье проанализировано социально-экономическое развитие Полтавской области и ее административно-территориальных единиц. Полтавская область имеет мощный промышленный и сельскохозяйственный потенциал и демонстрирует высокий уровень социально-экономического развития. Развитие административно-территориальных единиц Полтавского региона происходит более равномерно, чем в Харьковской области, где разрыв между социально-экономическими показателями и их динамикой по административным единицам является глубоким. В Полтавской области, наоборот, отклонения основных показателей от средних значений по области меньше, а динамика изменений показателей не такая стремительная. Вследствие этого в Полтавской области существует больше точек роста, чем в Харьковской. Формирование и функционирование эффективной системы организации и управления социально-экономическим развитием на местном уровне является одним из приоритетных заданий проведения реформы децентрализации в Украине. В этом контексте создание и функционирование самодостаточной территориальной громады, а также точек экономического роста – как на уровне объединенных территориальных громад, так и на региональном уровне – приобретает особое значение, так как является фундаментом для результативного развития территорий и страны в целом.

Ключевые слова: социально-экономическое развитие, административно-территориальные единицы, неравномерность, социально-экономические показатели, развитие территорий.

Рис.: 4. **Табл.:** 8. **Библ.:** 14.

Семигуліна Ірина Борисівна – младший научный сотрудник отдела проблем развития региональной экономики, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пл. Свободы, 5, Госпром, 7 подъезд, 8 этаж, Харьков, 61022, Украина)

Semigulina I. B. An Analysis of the Main Indicators of Socio-Economic Development of the Poltava Region and Its Administrative-Territorial Units

In the article an analysis of socio-economic development of the Poltava region and its administrative-territorial units has been conducted. The Poltava region has a strong industrial and agricultural potential and demonstrates a high level of socio-economic development. Development of administrative-territorial units of the Poltava region is more evenly distributed than in the Kharkiv region, where the gap between socio-economic indicators and their dynamics by the administrative units is profound. In the Poltava region, on the contrary, deviations of the key indicators from the averages by region are smaller and the dynamics of indicators' change are not as rapid. As a consequence, in the Poltava region there are more points of growth than in the Kharkiv region. Formation and functioning of an efficient system for organization and management of socio-economic development at the local level is one of the priority tasks of the decentralization reform in Ukraine. In this context, establishment and functioning of a self-contained territorial community, as well as points of economic growth – both at the level of territorial communities and at the regional level – is of particular importance because it creates a foundation for the efficient development of the territories and the country as a whole.

Keywords: socio-economic development, administrative-territorial units, inequality, socio-economic indicators, development of territories.

Fig.: 4. **Tabl.:** 8. **Bibl.:** 14.

Semigulina Irina B. – Junior Researcher of the Department of Regional Economic Problems, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (8 floor, 7 entrance, Derzhprom, 5 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

Сутність соціально-економічного потенціалу на регіональному рівні представляє собою єдність економічної та соціальної регіональної політики і полягає у взаємодії природно-ресурсного, демографічного, науково-технічного, виробничого, рекреаційного, інформаційного, соціального, культурного потенціалів.

Ефективна регіональна політика на певній території реалізується на основі комплексного і раціонального використання всіх територіальних ресурсів багатозалежного призначення і залежить від комплексної оцінки дійсного соціально-економічного потенціалу регіону; виявлення джерел і масштабів розвитку; визначення та оцін-

ки варіантів перспективного соціально-економічного розвитку регіону на основі раціонального розміщення продуктивних сил з урахуванням спеціалізації регіону; проведення реформи децентралізації влади.

Проблемам соціально-економічного розвитку як регіонів України, так і регіонів країн світу присвячено роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків. Необхідно відзначити роботи вчених: Долішнього М. І., Кизима М. О., Варналія З. С., Мокія А. І., Новікової О. Ф., Романюк О. Ф., Романюк С. А., Кузнецова А. В. та інших [1–9].

Важливість, складність, багатоаспектність та взаємопов'язаність із значним колом соціально-економічних процесів залишають вищезазначені проблеми під постійною увагою дослідників та практиків. Дослідження, спрямовані на аналіз глобальних та вітчизняних тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів та окремих територій країн світу та України, які мають суттєві відмінності та особливості розвитку, залишаються вкрай актуальними.

Мета статті – здійснити аналіз і оцінку стану соціально-економічного розвитку та потенціалу Полтавської області та визначення їх значення для економіки України.

Завдання статті – провести аналіз соціально-економічного розвитку Полтавської області та оцінити їх значення для економіки України. Оцінити рівень соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області. Здійснити порівняльний аналіз окремих соціально-економічних показників адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області для виявлення рівня нерівномірності їх розвитку.

Полтавська область знаходиться у середній частині Лівобережної України. Більша частина області лежить у межах Придніпровської низовини. На півночі межує з Чернігівською та Сумською, на сході – з Харківською, на півдні – з Дніпропетровською та Кіровоградською, на заході – з Київською та Черкаською областями України. Протяжність території з півночі на південь становить 213,5 км, а із заходу на схід – 245 км. Територія області становить 28,8 тис. км² (рис. 1).

По території області протікає 146 річок загальною довжиною 5101 км. Річки області належать басейну Дніпра: ліві притоки – Сула, Псел, Ворскла, Оріль. На півдні та південному заході область омивають води Кременчуцького та Дніпродзержинського водосховищ.

Клімат регіону помірно континентальний. Середня температура липня +25 °С, січня –6,5 °С. Опади бувають переважно влітку у вигляді дощів.

За кількістю населення Полтавщина займає 11 місце серед областей України, на її території проживає 1458,2 тис. осіб. Національний склад населення однорідний, частка українців становить 91,4%. Щільність населення 50,7 осіб на км². Більша частина населення (61,7%, або 899,1 тис. осіб) області є жителями міст. Вікова структура і міського, і сільського населення області характеризується постарінням. Жіноче населення (54,1% до всього населення) переважає над чоловічим [11].

Адміністративно-територіальний устрій Полтавської області представлений 25 адміністративними районами, 15 містами, у тому числі 5 з них мають обласне значення (Комсомольськ, Кременчук, Лубни, Миргород, Полтава). В області налічується 21 селище міського типу, 467 сільських рад, 1806 сільських населених пунктів.

Характеристика адміністративних одиниць Полтавської області представлена в *табл. 1*.

Найбільшим за територією є Глобинський район області, найменшими – міста Лубни та Миргород. За чисельністю населення перші місця займають міста Полтава та Кременчук, а також Полтавський район. Найбільше скупчення населення спостерігається в Полтаві, Кременчуці, Лубнах, Миргороді та Комсомольську.

Значення Полтавської області для економіки України представлено в *табл. 2*.

Наведені дані свідчать, що територія Полтавщини займає 4,8% від загальної площі країни. В області мешкає 2,9% міського населення України та 4,0% сільського. Частка валового регіонального продукту у 2012 р. становила 3,9% від сумарного обсягу по країні. Обсяги промислової та сільськогосподарської продукції у 2013 р., виробленої в області, становлять відповідно 5,3% та 6,3%. Питома вага капітальних інвестицій у 2013 р., спрямованих в економіку регіону, дорівнює 3,6%. Рівень зареєстрованого безробіття (за методологією МОП) на 1,0 відс. пункт вищий за середній по Україні.

Динаміка основних показників соціально-економічного розвитку Полтавської області вказує на позитивні зміни, що відбулися в регіоні за період 2000–2013 рр.: зростання валового регіонального продукту на одну особу – в 11,2 разу; капітальні інвестиції збільшені в 4,6 разу; обсяги реалізованої промислової продукції і реалізованих послуг – в 10,4 і 7,2 разу відповідно. Сфера внутрішньої торгівлі розширена в 10,2 разу (роздрібний товарооборот), зовнішньої торгівлі – в 6,0 разів (експорт товарів). Рівень зареєстрованого безробіття скорочений в 1,2 разу, середньомісячна заробітна плата збільшилася в 13,6 разу (*табл. 3*).

Полтавщина є потужним й розвиненим промисловим й сільськогосподарським регіоном України. Соціально-економічний розвиток області відбувається поступово, його тенденції можна охарактеризувати як позитивні. Проте темпи зростання за деякими показниками (валовий регіональний продукт; роздрібний товарооборот, обсяг реалізованих послуг та ін.) у Полтавській області повільніші, ніж в Харківській.

За обсягами реалізованої промислової продукції в 2013 р. область займає 7 місце в Україні з питоמוю вагою 5,3% у загальноукраїнських показниках.

Промисловість представлена основними видами діяльності, провідними з яких є виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення (24,3% від обсягу реалізованої промислової продукції регіону у 2013 р.); харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (25,8%), машинобудування (13,1%) та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (7,8%) (*рис. 2*).

Область є потужним сільськогосподарським регіоном і за обсягами валової продукції сільського господар-

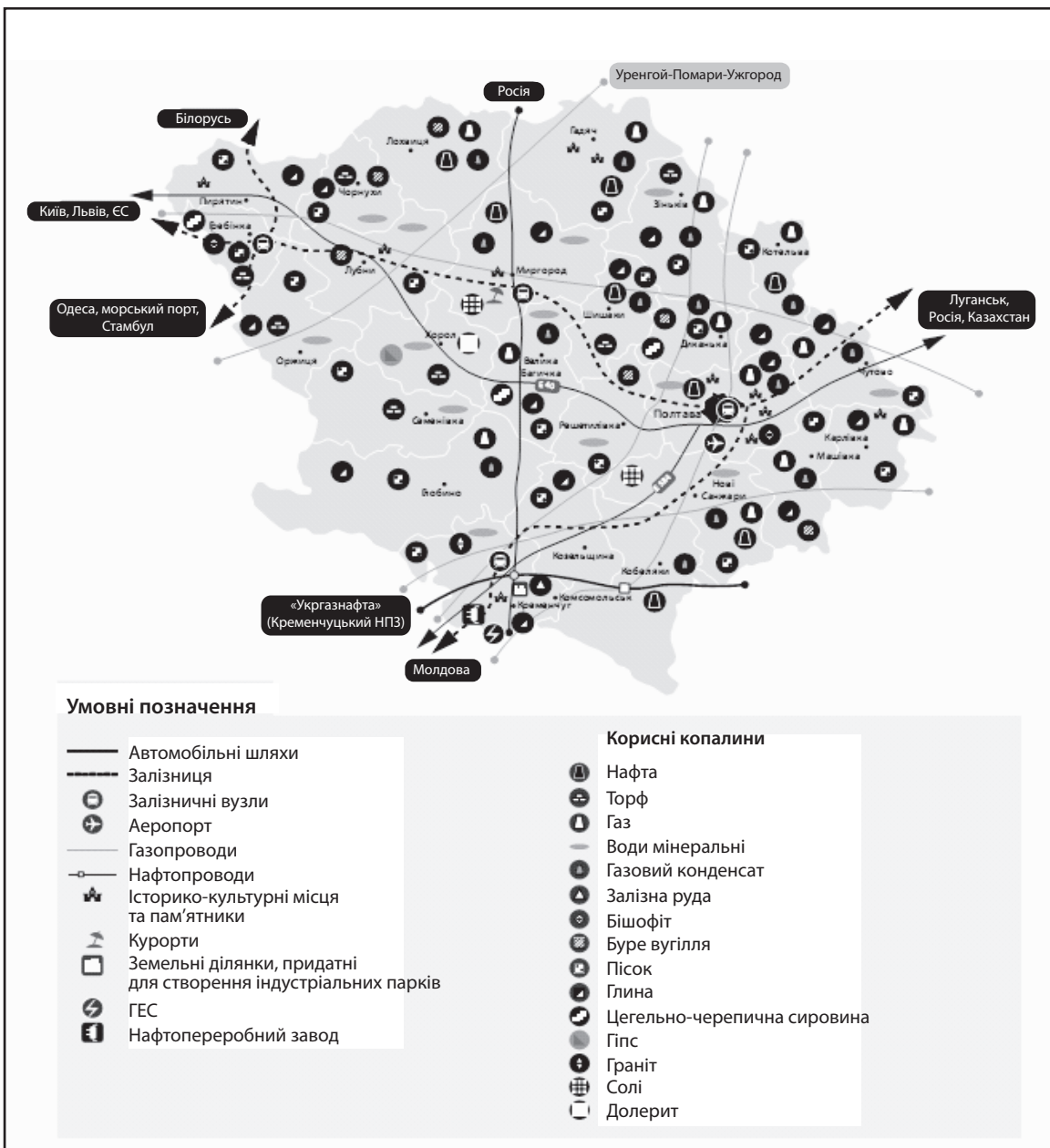

Рис. 1. Карта Полтавської області. Інвестиційний паспорт [10]

ства займає 2-е місце в Україні з питомою вагою виробленої продукції 6,3% у загальноукраїнських показниках.

Динаміка зміни валової продукції сільського господарства в Полтавській області в 1990–2013 рр. представлена в табл. 4.

За період 1990–2013 рр. обсяги валової продукції сільського господарства в області зменшилися на 1,0%, або на 157,9 млн грн (з 16180,8 млн грн у 1990 р. до 16022,9 млн грн у 2013 р.) на фоні погіршення стану сільського господарства в країні (зменшення обсягів на 10,6%), у той час як питома вага регіону (2-е місце в Україні) залишилася незмінною.

Розвиток рослинництва в регіоні є стабільно високим, область займає 2-е місце серед регіонів України з питомою вагою 7,0% у 2013 році. Зниження показників розвитку тваринництва призвели до втрати

позиції області порівняно з іншими регіонами в цій сфері (з 2-го місця в 1990 р. до 6-го місця у 2013 р.).

У табл. 5 наведені обсяги сільськогосподарської продукції в сільськогосподарських підприємствах по районах Полтавської області за 2005–2013 рр.

Як свідчать дані табл. 5, найбільшими постачальниками сільськогосподарської продукції протягом 2005–2013 рр. були підприємства Глобинського (1-ше місце протягом всього дослідженого періоду); Гадяцького (3-2-е місце); Миргородського районів (4-3-е місце). Водночас Глобинський район займає 1-ше місце в області за розміром території та 5-е – за чисельністю сільського населення, Гадяцький – 3-є та 4-е; Миргородський – 4-е і 7-е місця відповідно. За результатами 2013 р. сільськогосподарськими підприємствами цих районів вироблено 22,0% всієї продукції сільського господарства Полтавського регіону.

Адміністративні одиниці Полтавської області на 01.01.2014 р.

Район	Територія			Чисельність населення			Щільність населення	
	тис. км ²	питома вага, %	ранг	тис. осіб	питома вага, %	ранг	осіб на 1 км ²	ранг
Полтавська область, у т. ч. райони:	28,75	100,0	–	1458,2	100,0	–	50,7	–
Великобагачанський	1,02	3,55	12	25,6	1,76	21	25,1	20
Гадяцький	1,60	5,57	3	55	3,77	4	34,5	11
Глобинський	2,47	8,59	1	45	3,09	7	18,2	29
Гребінківський	0,60	2,09	25	22,9	1,57	24	38,4	9
Диканський	0,68	2,37	23	19,2	1,32	29	28,3	14
Зінківський	1,36	4,73	6	35,5	2,43	12	26,1	18
Карлівський	0,85	2,96	20	34,6	2,37	15	40,5	7
Кобеляцький	1,82	6,33	2	43,2	2,96	9	23,7	24
Козельщинський	0,93	3,23	16	20,1	1,38	26	21,6	26
Котелевський	0,80	2,78	21	19,7	1,35	28	24,8	22
Кременчуцький	1,02	3,55	12	39,9	2,74	11	39	8
Лохвицький	1,30	4,52	7	44,1	3,02	8	33,8	12
Лубенський	1,38	4,80	5	32,7	2,24	17	23,8	23
Машівський	0,89	3,10	17	19,9	1,36	27	22,4	25
Миргородський	1,54	5,36	4	33	2,26	16	21,5	27
Новосанжарський	1,27	4,42	9	35,2	2,41	14	27,6	15
Оржицький	0,98	3,41	15	24,6	1,69	22	25,1	21
Пирятинський	0,86	2,99	18	32,2	2,21	18	37,3	10
Полтавський	1,26	4,38	10	66,9	4,59	3	53,1	6
Решетилівський	1,01	3,51	14	26,8	1,84	19	26,5	17
Семенівський	1,28	4,45	8	26,1	1,79	20	20,5	28
Хорольський	1,06	3,69	11	35,5	2,43	13	33,4	13
Чорнухинський	0,68	2,37	23	11,8	0,81	30	17,3	30
Чутівський	0,86	2,99	18	23,4	1,60	23	27,2	16
Шишацький	0,80	2,78	21	20,7	1,42	25	25,9	19
м. Полтава	0,10	0,35	27	296	20,30	1	2 850,9	1
м. Комсомольськ	0,17	0,59	26	54,5	3,74	5	313,5	5
м. Кременчук	0,10	0,35	27	225,8	15,48	2	2 355,8	2
м. Лубни	0,03	0,10	28–29	47,4	3,25	6	1 551,5	3
м. Миргород	0,03	0,10	28–29	40,9	2,80	10	1 411,0	4

Джерело: укладено автором за даними [14].

Найменшими виробниками сільськогосподарської продукції за результатами 2013 р. є Гребінківський (1,9% у загальній обсягах по області), Чорнухинський (2,1%), Чутівський (2,2%), Кременчуцький (2,5%) райони області (див. табл. 5).

Наочно розподіл адміністративних одиниць Полтавської області за обсягом продукції сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах у 2013 р. представлено на рис. 3.

За обсягом реалізованих послуг регіон займає 12-е місце в Україні з питоною вагою 1,5% в загальноукраїнських показниках.

Динаміка обсягів реалізованих послуг за адміністративними одиницями Полтавської області у 2005–2013 рр. показана в табл. 6.

Відповідно до наведених даних (див. табл. 6), за період 2005–2013 рр. показники сфери послуг в області розширені в 3,8 разу, найбільше зростання досягнуто в Лохвицькому (у 38,8 разу), Чорнухинському (у 16,7 разу), Козельщинському (у 14,0 разів), Кременчуцькому (у 12,6 разу) і Чутівському (у 12,3 разу) районах.

Найбільш поширеною і стабільною діяльністю підприємств у сфері послуг залишається в містах Полтава, Кременчук, Комсомольськ, Миргород (1–4 місця про-

Полтавська область в економіці України у 2013 р.

Показник	Полтавська область	Україна	Питома вага, %
Територія, тис. км ^{2*}	28,8	603,5	4,77
Кількість наявного населення, тис. осіб	1 458,2	45 426,2	3,21
Частка міського населення, тис. осіб	899,1	31 336,6	2,87
Частка сільського населення, тис. осіб	559,1	14 089,6	3,97
Щільність населення, осіб на км ²	50,7	75,3	–
Валовий регіональний продукт, млн грн (дані за 2012 р.)	56 580,0	1 459 096,0	3,88
Обсяг промислової продукції, млн грн	71 473,6	1 354 745,4	5,28
Обсяг продукції сільського господарства, млн грн	16 022,9	252 859,0	6,34
Капітальні інвестиції (у фактичних цінах), млн грн	9 536,0	267 728,0	3,56
Прямі іноземні інвестиції, млн дол. США	1 065,1	58 156,9	1,83
Обсяг експорту товарів, млн дол. США	2 654,6	63 320,7	4,19
Обсяг імпорту товарів, млн дол. США	1 111,6	76 986,8	1,44
Оборот роздрібною торгівлі, млн грн	23 168,9	888 773,0	2,61
Рівень зареєстрованого безробіття за методологією МОП	8,2	7,2	–

Примітка: * на 01.01.2014 р.

Джерело: укладено автором за даними [13, 14].

Таблиця 3

Динаміка соціально-економічного розвитку Полтавської області за 2000–2013 рр.

Показник	2000 р.	2013 р.	Темп зміни, %
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах), млн грн	5 712,0	56 580,0*	990,5
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) на одну особу, грн	3 423,0	38 424,0*	1 122,5
Обсяг промислової продукції, млн грн	6 880,6	71 473,6	1 038,8
Продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.), млн грн	7 038,7	16 022,9	227,6
Капітальні інвестиції (у фактичних цінах), млн грн	2 051,0**	9 536,0	464,9
Роздрібний товарооборот (у фактичних цінах), млн грн	1 064,4	10 858,0	1 020,1
Обсяг реалізованих послуг (у фактичних цінах), млн грн	738,2	5 303,2	718,4
Експорт товарів, млн дол. США	440,7	2 654,6	602,4
Експорт послуг, млн дол. США	135,2	79,3	58,7
Імпорт товарів, млн дол. США	210,6	1 111,6	527,8
Імпорт послуг, млн дол. США	12,9	191,6	1 485,3
Кількість постійного населення (на кінець року), тис. осіб	1 640,4	1 450,4	88,4
Природний приріст (скорочення) населення, тис. осіб	–18,2	–10,1	55,5
Рівень зареєстрованого безробіття (за методологією МОП), %	10,1	8,2	81,2
Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн	220,0	2 988,0	1 358,2

Примітка: * – дані за 2012 р., ** – дані за 2002 р.

Джерело: укладено автором за даними [14].

тягом всього дослідженого періоду); Полтавському (4–6 місце) і Гадяцькому районах (8–7 місце).

Центрами надання послуг є міста Полтава і Кременчук, в яких зосереджено відповідно 55,7% і 20,1% обсягів наданих послуг у 2013 р. Розвинутою є сфера послуг у м. Комсомольськ (6,1% у загальнообласних показниках обсягів наданих послуг), м. Миргород (4,4%) та в Лохвицькому (3,4%), Полтавському (1,9%), Гадяцькому (1,6%) і Кременчуцькому (1,1%) районах. Пи-

тома вага інших районів становить менше 1% і потребує подальшого розвитку і розширення (див. табл. 6).

Розподілення адміністративних одиниць Полтавської області за обсягом реалізованих послуг у 2013 р. наведено на *рис. 4*.

За обсягом прямих іноземних інвестицій область за результатами 2013 р. займає 10-е місце в Україні, питома вага інвестованих іноземних коштів в економіку регіону становить 1,8% від загальноукраїнського показника.

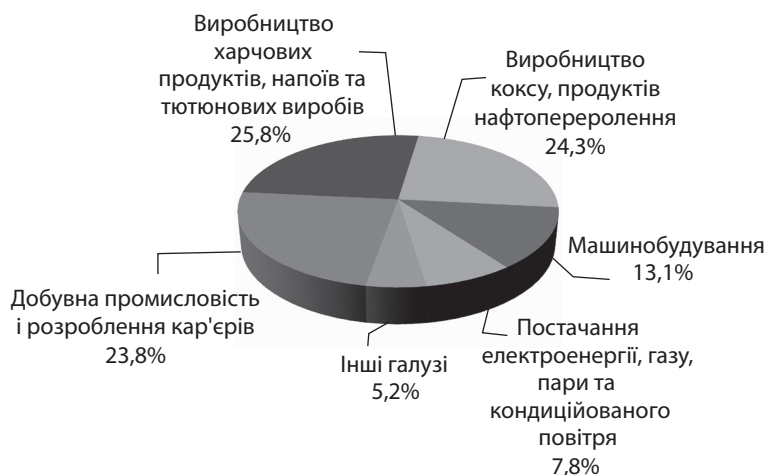

Рис. 2. Структура реалізованої промислової продукції Полтавської області за видами діяльності за 2013 р.

Джерело: укладено автором за даними [14].

Таблиця 4

Валова продукція сільського господарства в Полтавській області в 1990–2013 рр.

Показник	1990 р.			2000 р.			2013 р.		
	Млн грн	Місце в Україні	Питома вага, %	Млн грн	Місце в Україні	Питома вага, %	Млн грн	Місце в Україні	Питома вага, %
Валова продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.)	16180,8	2	5,7	7038,7	8	4,7	16022,9	2	6,3
Валова продукція тваринництва	7758,3	2	5,7	4275,7	6	4,7	12271,2	6	4,9
Валова продукція рослинництва	8422,5	2	5,8	2763,0	9	4,6	3751,7	2	7,0

Джерело: укладено автором за даними [14].

У табл. 7 наведено інвестиції зарубіжних країн в економіку Полтавської області в розрізі районів у 2009 р. і 2013 р.

З представлених даних (див. табл. 7) видно, що основні інвестиції спрямовані в міста Комсомольськ, Кременчук та Полтаву, а також в Зінківський і Лохвицький райони області.

Ефективність розвитку окремих територій показує порівняння соціально-економічних показників адміністративних одиниць області в розрахунку на одиницю населення, що представлені в табл. 8.

За даними табл. 8 найбільш розвиненими промисловими територіями області в розрахунку на одиницю населення є міста Комсомольськ, Кременчук і Полтава, Шишацький і Глобинський райони. За обсягами продукції сільського господарства, виробленої в сільськогосподарських підприємствах, у розрахунку на одну особу сільського населення лідирують Диканський, Котелевський, Глобинський та Шишацький райони. За обсягом реалізованих послуг на одну особу перші місця займають міста Полтава, Комсомольськ, Миргород, Кременчук і Лохвицький район області.

Отже, проведений аналіз соціально-економічного розвитку Полтавської області дозволяє зробити висно-

вок, що її адміністративні одиниці розвиваються більш рівномірно, ніж у Харківській області, де розрив між соціально-економічними показниками та їх динамікою за адміністративними одиницями є досить глибоким.

У Полтавській області, навпаки, відхилення основних показників від середніх значень по області менше, а динаміка зміни показників не така стрімка. Внаслідок цього в Полтавській області існує більше точок зростання, ніж в Харківській.

ВИСНОВКИ

Представлений аналіз соціально-економічного розвитку Полтавської області дозволяє зробити такі основні висновки.

1. Полтавська область має потужний промисловий та сільськогосподарський потенціали і демонструє досить високий рівень соціально-економічного розвитку:

- ✦ регіон займає 9 місце в Україні за сумою валового регіонального продукту;
- ✦ 7 місце – за обсягом реалізованої промислової продукції і обсягом реалізованих послуг;
- ✦ 2 місце – за обсягом продукції сільського господарства;
- ✦ 8 місце – за обсягом експорту товарів та послуг.

Продукція сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах по районах Полтавської області (у порівнянних цінах 2010 р.) за 2005–2013 рр.

Адміністративні одиниці	2005 р.			2010 р.			2011 р.			2012 р.			2013 р.		
	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг
Полтавська область всього, у т. ч. райони:	5504,5	100,0	-	6564,4	100,0	-	9493,3	100,0	-	8265,6	100,0	-	10499,9	100,0	-
Великобагачанський	202,3	3,7	15	249,7	3,8	13	337,1	3,6	17	321,2	3,9	14	418,8	4,0	12
Гадяцький	300,4	5,5	3	399,5	6,1	2	551,6	5,8	3	606,3	7,3	2	730,9	7,0	2
Глобинський	381,8	6,9	1	537,8	8,2	1	796,6	8,4	1	708,3	8,6	1	993,5	9,5	1
Гребінківський	106,8	1,9	24	126,5	1,9	24	205,9	2,2	25	178,9	2,2	23	198	1,9	25
Диканський	271,5	4,9	6	337,6	5,1	4	418,9	4,4	6	351,5	4,3	10	442	4,2	9
Зіньківський	232,5	4,2	11	297,2	4,5	8	406,1	4,3	8	341,8	4,1	11	468,4	4,5	6
Карлівський	259,6	4,7	8	228	3,5	16	367,2	3,9	12	323,7	3,9	13	337,9	3,2	17
Кобеляцький	193,5	3,5	17	235,5	3,6	15	362	3,8	14	325,4	3,9	12	572,9	5,5	4
Козельщинський	107,5	2,0	23	182,4	2,8	21	305,9	3,2	19	217,6	2,6	20	299,2	2,8	19
Котелевський	185,3	3,4	18	208,5	3,2	19	266,4	2,8	20	239,7	2,9	19	276,8	2,6	21
Кременчуцький	149,7	2,7	22	194,7	3,0	20	250,5	2,6	21	193,3	2,3	22	267,7	2,5	22
Лохвицький	156	2,8	21	321,3	4,9	7	407,7	4,3	7	419,3	5,1	4	488,5	4,7	5
Лубенський	196,7	3,6	16	221,4	3,4	18	376,7	4,0	11	358,8	4,3	9	432,3	4,1	11
Машівський	266,1	4,8	7	272,3	4,1	11	404	4,3	9	178,5	2,2	24	402,1	3,8	14
Миргородський	275,2	5,0	4	396,4	6,0	3	613,9	6,5	2	538,5	6,5	3	586,3	5,6	3
Новосанжарський	344,6	6,3	2	332,2	5,1	5	436,9	4,6	5	243,6	2,9	18	406,6	3,9	13
Оржицький	258,3	4,7	9	296,3	4,5	9	396,7	4,2	10	392,8	4,8	7	357,3	3,4	16
Пирятинський	181	3,3	20	148,8	2,3	22	249,8	2,6	22	321,2	3,9	15	295,6	2,8	20
Полтавський	228	4,1	12	227,1	3,5	17	329,1	3,5	18	244,4	3,0	17	336,1	3,2	18
Решетилівський	222,9	4,0	13	259,5	4,0	12	352,1	3,7	16	249,9	3,0	16	378,4	3,6	15
Семенівський	216,3	3,9	14	243,1	3,7	14	483,3	5,1	4	418,7	5,1	5	453	4,3	8
Хорольський	246,3	4,5	10	283,6	4,3	10	354,5	3,7	15	392,1	4,7	8	456,3	4,3	7
Чорнухинський	66,1	1,2	25	88	1,3	25	214,8	2,3	24	194,3	2,4	21	221,5	2,1	24
Чульський	181,1	3,3	19	143,6	2,2	23	237,4	2,5	23	178,4	2,2	25	232,8	2,2	23
Шмицький	272,4	4,9	5	329,1	5,0	6	364,2	3,8	13	408,6	4,9	6	432,4	4,1	10

Джерело: укладено автором за даними [14].

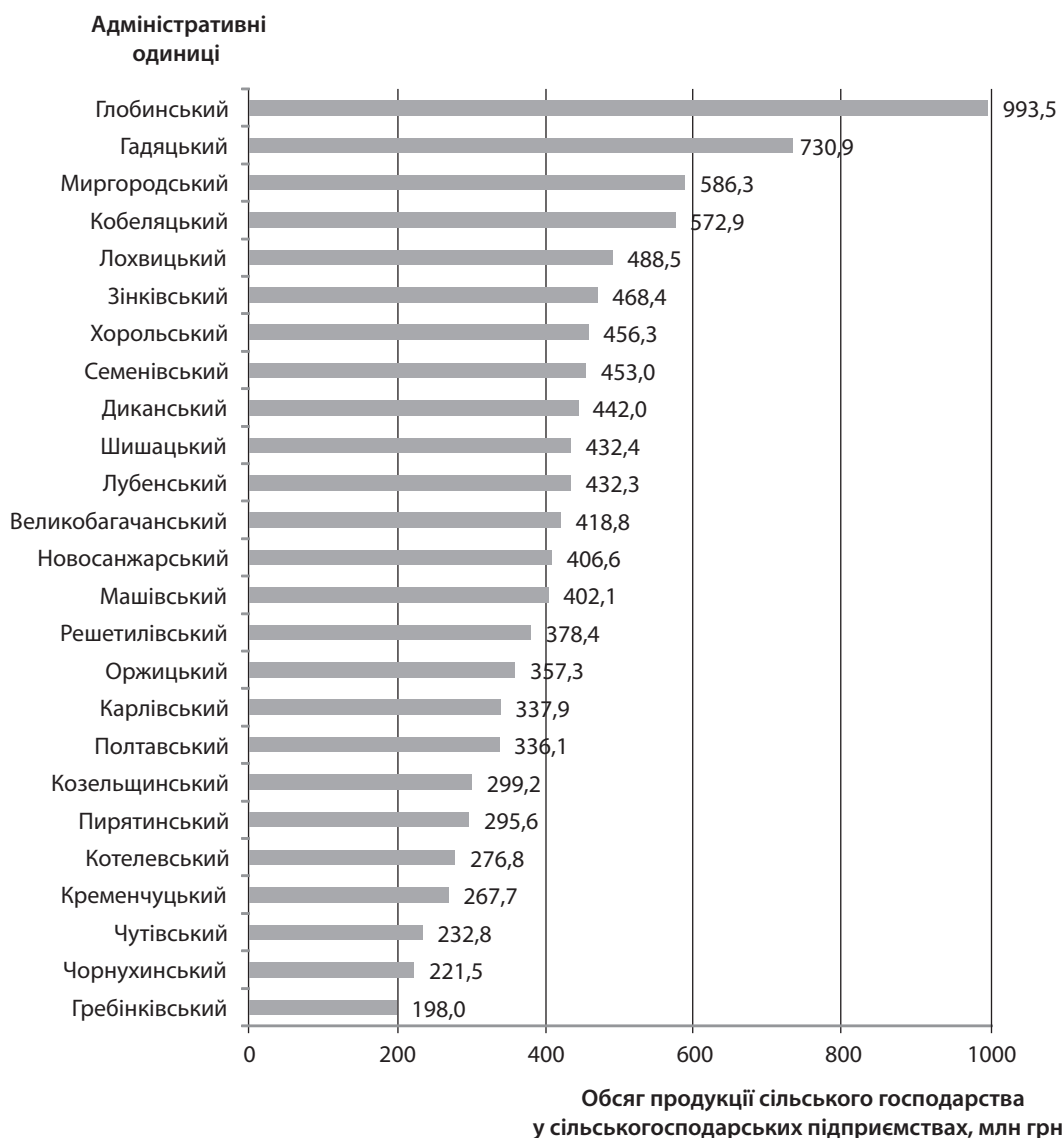

Рис. 3. Розподіл адміністративних одиниць Полтавської області за обсягом продукції сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах у 2013 р.

Джерело: укладено автором за даними [14].

2. Адміністративно-територіальні одиниці Полтавської області розвиваються більш рівномірно, ніж у Харківській області, де розрив між соціально-економічними показниками та їх динамікою за адміністративними одиницями є досить глибоким.

3. У Полтавській області відхилення основних показників від середніх значень по області менше, ніж у Харківській області, а динаміка зміни показників не така стрімка. Внаслідок цього в Полтавській області існує більше точок зростання, ніж у Харківській.

4. Доцільно провести додаткові дослідження щодо виявлення причин нерівномірності розвитку адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області та розробки методичних рекомендацій щодо стратегій розвитку окремих територій. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Долішній М. І.** Регіональна політика на рубежі ХХ – ХХІ століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. – К. : Наукова думка, 2006. – 514 с.

2. **Долішній М.** Регіональна політика та механізм її реалізації / М. Долішній, С. Злупко, С. Писаренко / Нац. акад. наук України, Ін-т регіон. досліджень. – К. : Наукова думка, 2003. – 503 с.

3. **Варналій З. С.** Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / З. С. Варналій, А. І. Мокій, О. Ф. Новікова, О. Ф. Романюк, С. А. Романюк / Національний ін-т стратегічних досліджень. – К. : Знання України, 2005. – 498 с.

4. **Кизим Н. А.** Программно-целевой подход к государственному управлению социальной напряженностью в региональной стране : монографія / Н. А. Кизим, В. В. Узунов. – Х. : ИД «ИНЖЕК», 2007. – 204 с.

5. **Кизим Н. А.** Неравномерность регионального развития в Украине: теоретико-методические основы и инструментальный оценки : монографія / Н. А. Кизим, Е. В. Раевнева, А. Ю. Бобкова. – Х. : ФЛП Либуркина Л. М.; ИД «ИНЖЕК», 2011. – 200 с.

6. Региональная политика стран ЕС / Центр европейских исследований ИМЭМО РАН / Отв. ред. А. В. Кузнецов. – М. : ИМЭМО РАН, 2009. – 230 с.

Розвиток сфери послуг за адміністративними одиницями Полтавської області у 2005-2013 рр.

Адміністративні одиниці	2005 р.			2010 р.			2011 р.			2012 р.			2013 р.		
	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг	Млн грн	Питома вага в області, %	Ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Полтавська область, у т. ч. райони:	1407,6	100,0	-	2988,2	100,0	-	3951,1	100,0	-	4175,4	100,0	-	5303,2	100,0	-
Великобагачанський	3,8	0,3	20	8	0,3	21	5,9	0,1	24	3,4	0,1	25	8,9	0,2	22
Гадяцький	10,7	0,8	8	48,3	1,6	5	60,5	1,5	7	63,7	1,5	7	83,7	1,6	7
Глобинський	3,7	0,3	21	23,2	0,8	8	8,7	0,2	21	7	0,2	21	9,1	0,2	21
Гребінківський	2,2	0,2	23	13,3	0,4	15	20,3	0,5	13	25,1	0,6	11	22,9	0,4	14
Диканський	4,2	0,3	19	14	0,5	14	14,6	0,4	16	10,4	0,2	18	14	0,3	17
Зіньківський	8,6	0,6	9	17,3	0,6	9	16,5	0,4	15	24,8	0,6	12	27,1	0,5	12
Карлівський	12,6	0,9	7	12,8	0,4	16	19,7	0,5	14	15,9	0,4	15	9,6	0,2	19
Кобеляцький	4,8	0,3	15	8,6	0,3	20	21,5	0,5	12	21,6	0,5	13	24,4	0,5	13
Козельщинський	0,3	0,0	28	7,6	0,3	22	9,8	0,2	20	5,8	0,1	22	4,2	0,1	24
Котелевський	0,6	0,0	26	1,8	0,1	26	1,6	0,0	28	1,9	0,0	26	2,6	0,0	26
Кременчуцький	4,8	0,3	15	15,1	0,5	13	49,4	1,3	9	51,2	1,2	8	60,6	1,1	8
Лохвицький	4,7	0,3	17	41,7	1,4	7	81,8	2,1	6	133,4	3,2	5	182,4	3,4	5
Лубенський	4,4	0,3	18	11,3	0,4	19	26,9	0,7	11	35,9	0,9	10	28,7	0,5	11
Машівський	4,9	0,3	14	0,6	0,0	28	0,7	0,0	29	0,8	0,0	27	0,7	0,0	28
Миргородський	2,3	0,2	22	4,9	0,2	25	6,9	0,2	23	13,1	0,3	16	9,4	0,2	20
Новосанжарський	6,8	0,5	10	15,5	0,5	11	13,6	0,3	18	11,8	0,3	17	11,3	0,2	18
Оржицький	0,4	0,0	27	0,9	0,0	27	4,6	0,1	26	4,1	0,1	23	4,1	0,1	25
Пирятинський	5,3	0,4	12	15,3	0,5	12	14,3	0,4	17	19,5	0,5	14	36	0,7	10
Полтавський	34,6	2,5	4	12,7	0,4	17	110,1	2,8	5	113,3	2,7	6	101,5	1,9	6
Решетилівський	2,1	0,1	24	7,4	0,2	23	4,7	0,1	25	4	0,1	24	4,4	0,1	23
Семенівський	5,1	0,4	13	17,1	0,6	10	27,3	0,7	10	0,7	0,0	28	1,2	0,0	27
Хорольський	5,5	0,4	11	11,6	0,4	18	12	0,3	19	8	0,2	20	17,7	0,3	15
Чорнухинський	0,03	0,0	30	0,4	0,0	30	0,5	0,0	30	0,4	0,0	29	0,5	0,0	30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	15	13	14	15	16
Чугівський	1,4	0,1	25	5	0,2	24	7,5	0,2	22	10,1	0,2	19	17,2	0,3	16
Шлищаський	0,2	0,0	29	0,6	0,0	29	2,2	0,1	27	0,2	0,0	30	0,7	0,0	29
м. Полтава	926,7	65,8	1	1653,2	55,3	1	2206,8	55,9	1	2302,8	55,2	1	2951,8	55,7	1
м. Комсомольськ	29,5	2,1	5	103	3,4	4	195,3	4,9	4	350	8,4	3	325,2	6,1	3
м. Кременчук	225,9	16,0	2	553,9	18,5	2	724,1	18,3	2	699,9	16,8	2	1066	20,1	2
м. Лубни	18,6	1,3	6	44,4	1,5	6	55,8	1,4	8	49	1,2	9	41,6	0,8	9
м. Миргород	72,7	5,2	3	204,4	6,8	3	227,8	5,8	3	187,6	4,5	4	235,7	4,4	4

Джерело: укладено автором за даними [14].

7. Полякова О. Ю. Підходи до експрес- і фундаментальної діагностики проблем соціально-економічного розвитку регіонів / О. Ю. Полякова, І. В. Ярошенко, І. Б. Семигуліна // Бізнес Інформ. – 2014. – № 6. – С. 52–57.

8. Ярошенко І. В. Аналіз соціально-економічного розвитку проблемних регіонів країн Європейського Союзу / І. В. Ярошенко // Проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 45–53.

9. Ярошенко І. В. Світовий та вітчизняний досвід підтримки проблемних регіонів / І. В. Ярошенко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 10. – С. 79–86.

10. Інвестиційний паспорт Полтавської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/poltava_dlya_saytu_1.pdf

11. Характеристика Полтавської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Полтавська_область

12. Оцінка результатів діяльності районних державних адміністрацій і міськвиконкомів міст обласного значення Полтавської області за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.adm-pl.gov.ua/sites/default/files/rejting_za_2013.pdf

13. Статистичний збірник «Регіони України 2013». Частина I, II. – К., 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

14. Статистичний щорічник Полтавської області за 2013 рік / Головне управління статистики у Полтавській області. – Полтава, 2014.

REFERENCES

Dolishnii, M. I. *Rehionalna polityka na rubezhi XX – XXI stolit: novi priorityety* [Regional policy at the turn of XX - XXI century: new priorities]. Kyiv: Naukova dumka, 2006.

Dolishnii, M., Zlupko, S., and Pysarenko, S. *Rehionalna polityka ta mekhanizm yii realizatsii* [Regional policy and its implementation mechanism]. Kyiv: Naukova dumka, 2003.

“Investytsiyni pasport Poltavskoi oblasti” [Investment passport Poltava region]. http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/poltava_dlya_saytu_1.pdf

Kizim, N. A., and Uzunov, V. V. *Programmno-tselevoy podkhod k gosudarstvenno-mu upravleniyu sotsialnoy napriazhennosty v regionakh strany* [Software and targeted approach to the governance of social tensions in the country]. Kharkiv: ID «INZheK», 2007.

Kizim, N. A., Rayevneva, E. V., and Bobkova, A. Yu. *Neravnomernost regionalnogo razvitiya v Ukraine: teoretiko-metodicheskiye osnovy i instrumentariy otsenki* [Uneven regional development in Ukraine: theoretical and methodological framework and assessment tools]. Kharkiv: FLP Liburkina L. M.; ID «INZheK», 2011.

“Kharakterystyka Poltavskoi oblasti” [Characteristics of the Poltava region]. http://uk.wikipedia.org/wiki/Полтавська_область

“Otsinka rezultativ diialnosti raionnykh derzhavnykh administratsii i miskvykonkomiv mist oblasnoho znachennia Poltavskoi oblasti za 2013 rik” [Evaluation of the performance of regional state administrations and executive committees of regional centers Poltava region in 2013]. http://www.adm-pl.gov.ua/sites/default/files/rejting_za_2013.pdf

Poliakova, O. Yu., Yaroshenko, I. V., and Semyhulina, I. B. “Pidkhody do ekspres- i fundamentalnoi diahnozyky problem sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv” [Approaches to rapid diagnosis and fundamental problems of socio-economic development]. *Biznes Inform*, no. 6 (2014): 52–57.

Regionalnaya politika stran ES [Regional policy of the EU]. Moscow: IMEMO RAN, 2009.

“Statystychnyi zbirnyk «Rehiony Ukrainy 2013»” [Statistical Yearbook "Regions of Ukraine 2013"]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Statystychnyi shchorichnyk Poltavskoi oblasti za 2013 rik [Statistical Yearbook of the Poltava region in 2013]. Poltava, 2014.

Varnalii, Z. S. et al. *Rehiony Ukrainy: problemy ta priorityety sotsialno-ekonomichnoho rozvytku* [Regions of Ukraine: problems and priorities of socio-economic development]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2005.

Yaroshenko, I. V. “Analiz sotsialno-ekonomichnoho rozvytku problemnykh rehioniv krain I Evropeiskoho Soiuзу” [Analysis of socio-economic development of problematic regions of the European Union]. *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2014): 45–53.

Yaroshenko, I. V. “Svitoviy ta vitchyzniani dosvid pidtrymky problemnykh rehioniv” [National and international support to troubled regions]. *Biznes Inform*, no. 10 (2014): 79–86.

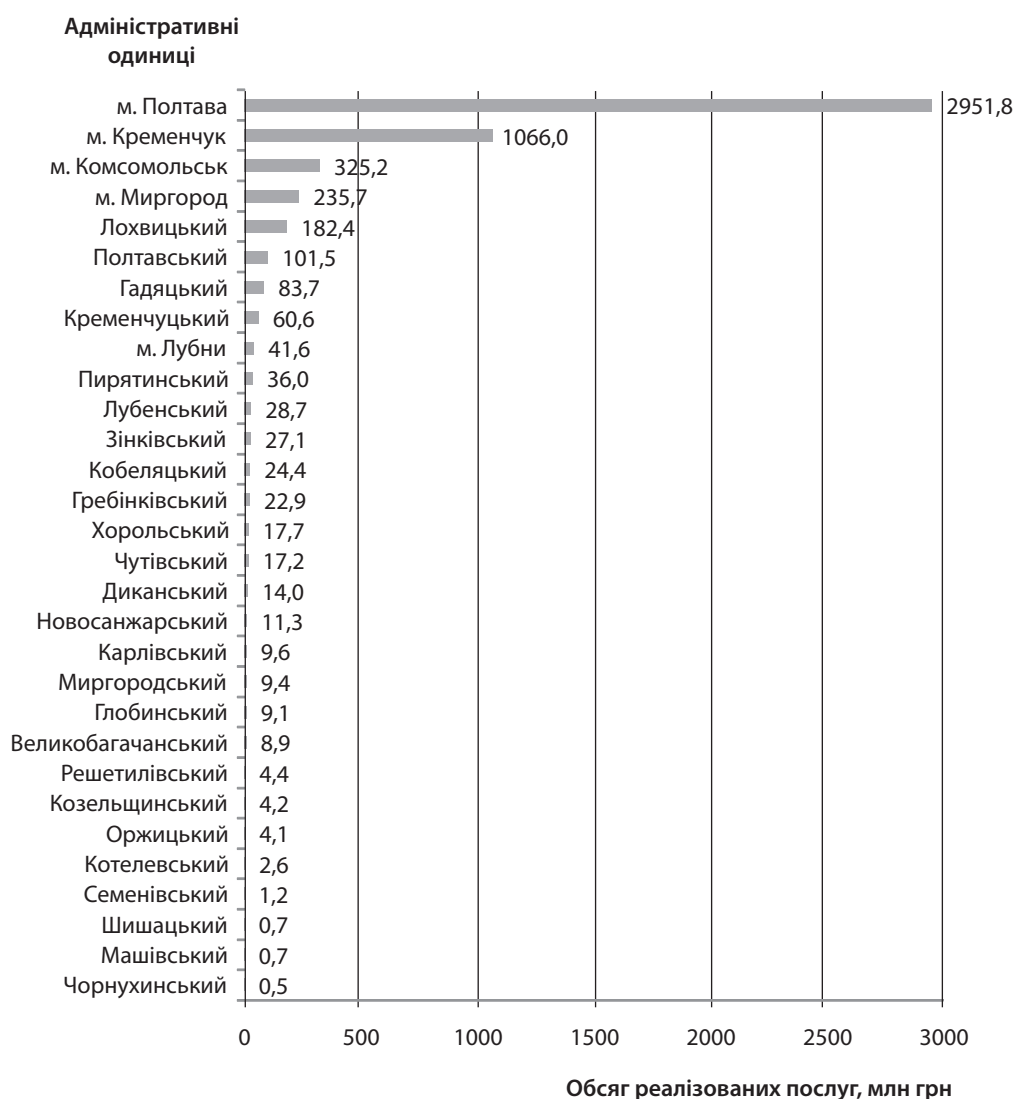

Рис. 4. Розподіл адміністративних одиниць Полтавської області за обсягом реалізованих послуг у 2013 р.

Джерело: укладено автором за даними [14].

Таблиця 7

Інвестиції зарубіжних країн в економіку адміністративних одиниць Полтавської області к 2009 р. і 2013 р.

Адміністративні одиниці	2009 р.		2013 р.	
	Тис. дол. США	Питома вага в області, %	Тис. дол. США	Питома вага в області, %
1	2	3	4	5
Полтавська область, у т. ч. райони:	445 501,5	100	1 065 054,7	100
Гадяцький	7 603,3	1,71	993,4	0,09
Глобинський	1 837,6	0,41	1 198,3	0,11
Диканський	220,6	0,05	221,6	0,02
Зінківський	9 814,5	2,20	63 906,9	6,00
Карлівський	2 504,2	0,56	2 602,5	0,24
Кременчуцький	522,0	0,12	419,2	0,04
Лохвицький	56 182,1	12,61	54 904,4	5,16
Машівський	2 497,9	0,56	1 716,0	0,16
Миргородський	713,8	0,16	...*	–
Новосанжарський	–	–	3 214,0	0,30

1	2	3	4	5
Оржицький	-	-	462,6	0,04
Пирятинський	2 244,1	0,50	5 110,9	0,48
Полтавський	8 517,5	1,91	8 270,2	0,78
Решетилівський	4 181,6	0,94	582,3	0,05
Семенівський	92,0	0,02	333,8	0,03
Хорольський	2 189,5	0,49	2 194,0	0,21
м. Полтава	54 842,4	12,31	170 989,3	16,05
м. Комсомольськ	230 624,4	51,77	643 238,4	60,39
м. Кременчук	49 446,2	11,10	87 280,9	8,19
м. Лубни	880,2	0,20	6 555,0	0,62
м. Миргород	5 189,4	1,16	5 206,2	0,49

Примітка: ...* – інформація конфіденційна відповідно до Закону України «Про державну статистику».

Джерело: укладено автором за даними [14].

Таблиця 8

Виробництво промислової, сільськогосподарської продукції та послуг в Полтавській області у розрахунку на одну особу

Район	Обсяг реалізованої промислової продукції на 1 особу за січень – листопад 2013 р., тис. грн	Місце в області	Обсяг продукції сільського господарства (у сільськогосподарських підприємствах) на 1 особу сільського населення за 2013 р., тис. грн	Місце в області	Обсяг реалізованих послуг на 1 особу за 2013 р., тис. грн	Місце в області
1	2	3	4	5	6	7
Полтавська область	33,55	-	18,78	-	3,64	-
Великобагачанський	7,51	16	24,28	6	0,35	18
Гадяцький	29,10	7	23,75	8	1,52	6
Глобинський	32,29	5	34,80	3	0,20	23
Гребінківський	...*	-	16,60	21	1,00	10
Диканський	16,17	10	38,79	1	0,73	15
Зінківський	1,36	22	23,19	9	0,76	13
Карлівський	6,84	17	17,33	19	0,28	21
Кобеляцький	8,95	15	20,47	16	0,56	16
Козельщинський	...*	-	21,44	12	0,21	22
Котелевський	...*	-	37,67	2	0,13	26
Кременчуцький	2,51	19	6,71	24	1,52	7
Лохвицький	32,17	6	20,62	15	4,14	5
Лубенський	0,29	24	13,22	23	0,88	11
Машівський	26,08	8	25,02	5	0,04	29
Миргородський	-	-	21,07	13	0,28	20
Новосанжарський	2,13	20	15,20	22	0,32	19
Оржицький	1,20	23	18,63	17	0,17	24
Пирятинський	23,61	9	18,12	18	1,12	9
Полтавський	1,95	21	5,02	25	1,52	8
Решетилівський	11,39	13	21,76	11	0,16	25
Семенівський	...*	-	22,90	10	0,05	27

1	2	3	4	5	6	7
Хорольський	8,95	14	20,74	14	0,50	17
Чорнухинський	–	–	24,03	7	0,04	28
Чутівський	2,56	18	16,84	20	0,74	14
Шишацький	53,87	3	26,80	4	0,03	30
м. Полтава	42,50	4	–	–	9,97	1
м. Комсомольськ	154,46	1	–	–	5,97	2
м. Кременчук	115,44	2	–	–	4,72	4
м. Лубни	14,62	11	–	–	0,88	12
м. Миргород	12,96	12	–	–	5,76	3

Примітка: ...* – інформація конфіденційна відповідно до Закону України «Про державну статистику».

Джерело: укладено автором за даними [12; 14].

УДК 334.71:[33.02+316.4.063]

ОЦІНЮВАННЯ ПРІОРИТЕТНОСТІ ІНВЕСТИВАННЯ В ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ З УРАХУВАННЯМ ПАРАМЕТРА КОНКУРЕНТНОЇ АДАПТИВНОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ

© 2016 ДІДИК А. М.

УДК 334.71:[33.02+316.4.063]

Дідик А. М. Оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси з урахуванням параметра конкурентної адаптивності технологій

Метою статті є розвиток методу оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси підприємств. Цей метод відрізняється від існуючих урахувань (у межах багатокритеріального підходу з використанням функцій належності до терм-множин) параметра конкурентної адаптивності технологій, який відображає їхню здатність покращувати конкурентні позиції суб'єкта господарювання на ринку у короткостроковому періоді та набувати нових конкурентних переваг незалежно від масштабів інвестиційних проектів. На засадах використання інструментарію нечіткої логіки представлено основні етапи оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси підприємств. Перспективи подальших розвідок за проблемою повинні полягати в ідентифікації ресурсних обмежень під час вирішення багатокритеріального завдання з оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси з урахуванням параметра конкурентної адаптивності технологій.

Ключові слова: інвестиційний процес, інвестування, конкурентна адаптивність, технологічний процес, технологія.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул.:** 11. **Бібл.:** 23.

Дідик Андрій Миколайович – здобувач, кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: Andrii.M.Didyk@gmail.com

УДК 334.71:[33.02+316.4.063]

Дидык А. Н. Оценка приоритетности инвестирования в технологические процессы с учетом параметра конкурентной адаптивности технологий

Целью статьи является развитие метода оценки приоритетности инвестирования в технологические процессы предприятий. Данный метод отличается от существующих учетом (в рамках многокритериального подхода с использованием функций принадлежности к терм-множествам) параметра конкурентной адаптивности технологий, которая отражает их способность улучшать конкурентные позиции предприятия на рынке в краткосрочном периоде и приобретать новые конкурентные преимущества независимо от масштабов инвестиционных проектов. На основе использования инструментария нечеткой логики представлены основные этапы оценки приоритетности инвестирования в технологические процессы предприятий. Перспективы дальнейших исследований по проблеме должны заключаться в идентификации ресурсных ограничений при решении многокритериального задания по оцениванию приоритетности инвестирования в технологические процессы с учетом параметра конкурентной адаптивности технологий.

Ключевые слова: инвестиционный процесс, инвестирование, конкурентная адаптивность, технологический процесс, технология.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул.:** 11. **Библ.:** 23.

Дидык Андрей Николаевич – соискатель, кафедра менеджмента и международного предпринимательства, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: Andrii.M.Didyk@gmail.com

UDC 334.71:[33.02+316.4.063]

Didyk A. M. An Assessment of Priority in the Investing in Technological Processes, Considering the Parameter of Competitive Adaptability of Technologies

The article is aimed at developing a method for assessing the priority in the investing in technological processes of enterprises. This method differs from the existing through considering (in terms of multi-criteria approach together with using membership functions in the term sets) the parameter of competitive adaptability of technologies, which reflects their ability to improve the competitive position of enterprise in the market in the short terms and acquire competitive advantage regardless of the scale of investment projects. The main stages of assessing the priority in the investing in technological processes of enterprises have been provided, making use of fuzzy logic instrumentarium. Prospects for further researches on the topic should be contained in identifying the resource constraints in solving multi-criteria task of assessing priority in the investment in technological processes, taking into account the parameter of competitive adaptability of technologies.

Keywords: investment process, investment, competitive adaptability, technological process, technology.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 11. **Bibl.:** 23.

Didyk Andrii M. – Applicant, Department of Management and International Business, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: Andrii.M.Didyk@gmail.com